

K PLÁNOVÁNÍ ÚTOČNÉ OPERACE

V článku se budu zabývat především otázkami souběžné práce velitelů a štábů při přípravě rozhodnutí a plánování útočné operace.

Zkušenosti ze cvičení ukazují, že otázkám souběžné práce při přípravě rozhodnutí a při plánování útočné operace věnujeme na všech stupních značnou pozornost. Vyskytují se však některé problémy nedostatečné teoretické ujasnění i praktické aplikace přijatých zásad.

Ve vojenském umění států Varšavské smlouvy jsou tyto otázky rozpracované a je na jejich obsah vcelku jednotný názor. V tomto duchu jsou interpretované i v našich vojenských školách a na zaměstnáních MNO s vedoucími funkcionáři ČSLA. Naproti tomu se často v praxi střetáváme se starými návyky, které svojí setrvačností v myšlení některých funkcionářů narušují proces souběžné práce na přípravě rozhodnutí při plánování operace. Víme, že celý proces souběžné metody se rozvíjí na stupni frontu a armády po obdržení směrnice nadřazeného stupně za prvé na základě zámyslu a za druhé na základě rozhodnutí velitele (F-A) a jeho pokynů.

Nemluvíme zde o nějakém hrubém zámyslu a předběžném rozhodnutí, se kterými se však v praxi přípravy velitelů a štábů stále střetáváme. Zde nejde jen o nejasnost v používání pojmů, i když každý pojem ve vojenské terminologii musí vyjadřovat přesný a jednoznačný obsah. Tato nejasnost a nepřesnost má i praktický dopad v podobě podstatného narušení souběžné metody práce při přípravě rozhodnutí velitele. Velitel, který rozvine práci podřízených jen na základě nějakého povrchně promyšleného a nezdůvodněného hrubého zámyslu (nebo jen na základě předběžného rozhodnutí), riskuje, že po dalším všestranném zvážení podstatných souvislostí a možností stran na základě propočtů bude muset svůj „hrubý zámysl“ („předběžné rozhodnutí“) podstatně měnit a tím začínat celou práci na přípravě rozhodnutí znovu.

Jaké jsou tedy současné názory na tuto problematiku?

Bezprostřední příprava útočné operace armády začíná s obdržením operační směrnice velitele frontu, která pro armádu stanovuje cíl operace, úkol k účasti v prvním jaderném úderu frontu, bližší úkol a další úkol. K zabezpečení cílevědomé a sladěné práce v období bezprostřední přípravy operace zpracovává štáb armády kalendářní plán přípravy operace, ve kterém zahrnuje tato hlavní opatření: Přijetí rozhodnutí, zpracování plánu operace, příprava prvního jaderného úderu, k udržení vysoké bojové pohotovosti vojsk, k průzkumu, k doručení úkolů a k přípravě vojsk na jejich splnění, k překrytí státní hranice, k ženíjní přípravě výchozího prostoru pro útok, k rozvinutí míst velení a spojovacího systému, k organizaci týlu, soustředění, rozdělení zásob a k jejich ukrytí.

Bezprostřední příprava první útočné operace armády bude probíhat zřejmě při náhlém ostrém zhoršení mezinárodní situace a tím i vzniku bezprostřední úhrozy napadení. Za těchto podmínek může vzniknout potřeba původně stanovené úkoly armádě upřesnit nebo úplně změnit. To vyvolá nutnost upřesnit přijaté rozhodnutí i plán operace a uskutečnit další opatření k přípravě operace. Může vzniknout i taková situace, že přípravu útočné operace budeme zakončovat v době, kdy první sledy, letectvo a PVO už povedou bojovou činnost.

V závislosti na podmínkách pro přípravu operace, používáme i těmito podmínkám odpovídající metody práce velitelů a štábů při tvorbě rozhodnutí a plánování operace. V podstatě hovoříme o dvou základních metodách této práce: Při dostatku času = postupná metoda, při nedostatku času = souběžná metoda. Tato souběžná metoda, jak ukazuje praxe přípravy velitelů a štábů, umožňuje štábu armády splánovat útočnou operaci za 10–12 hodin od přijetí operační směrnice velitele frontu.

Základními prvky metody souběžné práce při přípravě rozhodnutí velitele armády jsou: prostudování operační směrnice velitele frontu a ujasnění úklu; stanovení doby, obsahu i rozsahu údajů, které mají předložit náčelníci velitelů armády při přípravě rozhodnutí; operační orientace; zhodnocení situace v rozsahu potřebném pro přijetí zámyslu; vyhlášení zámyslu a doručení předběžných nařízení; důkladné zhodnocení situace s vyslechnutím návrhů náčelníků; vyhlášení rozhodnutí; doručení bojového rozkazu velitele armády vojskům a organizace součinnosti na stupni armáda. Z hlediska časových možností je reálné počítat s tímto minimálním časem na jednotlivé prvky uvedeného procesu: Jestliže dobu obdržení směrnice velitele frontu budeme považovat za nulový čas, tak studium operační směrnice a ujasnění úkolu může trvat do 30', operační orientace do 50', vyhlášení zámyslu a doručení předběžných nařízení do 100–120' důkladné zhodnocení situace s vyslechnutím návrhů náčelníků do 180–210', vyhlášení rozhodnutí do 240', doručení bojových úkolů vojskům do 300' a zahájení organizace součinnosti na stupni armáda za 6 hodin po obdržení směrnice velitele frontu na operaci.

K souběžné práci na přípravě operace a boje přistupují svazky za 1,5–2 hodiny po obdržení směrnice velitele frontu a sice na základě předběžného nařízení velitele armády (které vychází z jeho zámyslu) a současně polní velení armády přistupuje k plánování operace.

Dále objasním některé základní prvky procesu souběžné práce velitelů a štábů při přípravě operace a boje. Tedy na základě zámyslu velitele armády štáb armády zpracuje a doručí vojskům předběžné nařízení. To tvoří výchozí prvek pro souběžnou práci na nižších stupních. Zrovna tak výchozím podkladem pro práci polního velení armády při přípravě rozhodnutí velitele armády je operační orientace, kterou vyhláší zpravidla náčelník štábu armády po

prostudování operační směrnice velitele frontu. Na tuto, jak ukazuje praxe, bude třeba vydelit 15–20' času. Její obsah by měl zahrnovat tyto body: krátké zhodnocení uskupení nepřítele a charakter jeho činnosti; cíl útočné operace a její základní charakteristiky; obsah bližšího úkolu a dalšího úkolu; množství přidělených jaderných nábojů a úsilí letectva; posilové prostředky, dobu a místo jejich přidělení armádě; které objekty v pásmu armády ničí raketové vojsko a letectvo nadřazených stupňů; dobu pohotovosti vojsk armády k útoku; časový rozpočet k přípravě rozhodnutí velitele armády a k přípravě operace; pokyny, které vydal velitel armády.

Přijetí zámyslu velitele armády předchází ujasnění úkolu a zhodnocení situace nepřítele, tj. těch údajů, které jsou nevyhnutelné pro přijetí zámyslu.

Na základě ujasnění úkolu velitel armády tvoří tyto prvky zámyslu: operační sestavu vojsk armády, směr hlavního úderu, úkoly divizím na první den operace.

Na základě zhodnocení situace nepřítele velitel armády tvoří tyto prvky zámyslu: určení hlavního uskupení nepřítele, na jehož zničení závisí úspěch operace; způsob ničení tohoto uskupení; určení směru hlavního úderu; určení prostorů, které má armáda postupně v průběhu operace zvládnout.

Na základě těchto podkladů přijímá velitel armády zámysl operace, jehož obsah je podřízený tomu, jestli jde o první operaci na začátku války nebo o další operaci v průběhu války. V obsahu zámyslu na první operaci vyjádří:

- které uskupení nepřítele v útočném pásmu armády je hlavním;
- kde, jakým způsobem a v jaké postupnosti bude toto uskupení armáda ničit, aby dosáhla cíle operace;
- určí objekty pro jaderné údery armády, jejich kilotonáž a druhy výbuchů;
- směr hlavního úderu armády a směry druhých úderů;
- kde soustředit úsilí PVO;
- operační sestavu vojsk armády a způsob zaujetí výchozího prostoru pro útok;
- způsob použití prostředků REB.

Z obsahu zámyslu se v krátkosti zastavme u volby způsobu zničení hlavního uskupení nepřítele, protože s ním souvisí i výběr způsobu vedení útočné operace. Protože zámysl na první útočnou operaci musí vyjadřovat jak zničení hlavního uskupení nepřítele s použitím jaderných zbraní, tak i bez jejich použití, je před jeho přijetím nevyhnutelné analyzovat takové prvky jako je: složení hlavního uskupení nepřítele, jeho situace a možný charakter činnosti při zahájení války s použitím jaderných zbraní i bez nich; cíl a úkoly armády v útočné operaci frontu; složení a bojové možnosti armády; místo armády v operační sestavě frontu a charakter operačního směru, na kterém bude armáda vést útočnou operaci.

Z analýzy prvků logicky vyplývá, jestli operaci při zničení hlavního uskupení nepřítele jadernými údery vést na několika nejkratších směrech nebo útokem na zbíhavých směrech. Z analýzy zároveň vyplývá, jestli budeme hlavní uskupení nepřítele ničit jen s použitím klasických prostředků ničení, podstatou způsobů vedení útočné operace armády bude posloupnost ničení nepřítele palebnými, leteckými údery a útokem buď na jednom hlavním (roztíracím) směru nebo na zbíhavých směrech s cílem obklíčit a zničit hlavní uskupení nepřítele a to při plnění bližšího úkolu nebo dalšího úkolu armády anebo spojením uvedených způsobů. Takový způsob vedení operace jako je úder

k izolaci hlavního uskupení nepřítele bude se používat častěji na přímořských směrech.

V jednom zámyslu na první útočnou operaci jsou tudíž určeny způsoby zničení hlavního uskupení nepřítele s použitím jaderných zbraní i bez jejich použití, ten jistý směr hlavního úderu i druhého úderu i ta jistá operační sestava vojsk.

Po vyhlášení a schválení předběžných nařízení vojskům přistupuje velitel armády k podrobnému zhodnocení situace, k přípravě svého rozhodnutí s vylechnutím návrhů jednotlivých funkcionářů polního velení armády. V této etapě práce velitele armády může dojít na základě hlubšího zvážení souvislostí a na základě podrobnějších propočtů k upřesnění již přijatého zámyslu a úkolů vojsk, které obdrželi v předběžných nařízeních.

Toto upřesnění vyplynulo jako logický důsledek vyšší kvality poznání a ne jako důsledek nesprávného pochopení úkolu a situace.

Po vyhlášení rozhodnutí má už náčelník štábu armády připravený k podpisu návrh bojového rozkazu velitele armády.

Z dalšího postupu práce velitele a polního velení armády při přípravě operace se chce zastavit jen u organizace součinnosti, která jako významný prvek v opatřeních přípravy operace v praxi neodpovídá vždy dané situaci, ve které operaci připravujeme.

Při dostatku času na přípravu operace bude organizace součinnosti tvořit její samostatnou etapu a uskuteční se až po přijetí rozhodnutí veliteli svazků.

Při nedostatku času na přípravu operace (v našem případě) proběhne organizace součinnosti v podobě pokynů velitele armády k součinnosti a to krátce po vyhlášení rozhodnutí velitele armády. Tyto pokyny doručujeme vojskům pak písemně a mohou obsahovat tyto údaje: uskupení nepřítele a možný charakter jeho činnosti; cíl činnosti vojsk armády v operaci a způsoby jeho dosažení; síly a prostředky armády, které se zúčastní na plnění jednotlivých dílčích úkolů, hlavně do splnění bližšího úkolu armády; způsoby a posloupnost plnění těchto dílčích úkolů (k dílčím úkolům můžeme zařadit zničení jaderných zbraní, zničení uskupení u státní hranice, ničení přicházejících záloh, průlom obrany nebo její překonání, násilný přechod vodního toku, ovládnutí důležitých prostorů apod.); způsoby a posloupnost zničení nepřítele jadernými a klasickými zbraněmi; místa velitelských stanovišť a organizace jejich přemísťování a opatření k zabezpečení bojové činnosti.

Na základě těchto pokynů zpracovává štáb armády plán součinnosti a úkoly z něho vyplývající doručuje vojskům. I v této variantě součinnosti, budou-li vojska prolamovat nepřátelskou obranu, je bezpodmínečně třeba počítat s organizací součinnosti v terénu nebo alespoň na plastickém stole.

Organizace součinnosti může tedy probíhat různými metodami. A to vydáním pokynů velitele armády jak jsem uvedl, nebo vydáním pokynů velitele armády a současných zapojením do součinnosti náčelníků druhů vojsk a oddělení štábů armády i velitelů svazků, nebo postupnou rozehrou možného charakteru příští bojové činnosti s podrobným sladěním činnosti sil a prostředků co do cíle, času i místa.

Závěrem chci zdůraznit, že jsem si nekladal za cíl rozebrat celkovou práci velitele a polního velení armády při přípravě útočné operace, ale vyjádřit názory jen na ty prvky uvedeného procesu, ve kterých se při praktické přípravě velitelů a štábů vyskytují nedostatky.